

28 Temmuz 2013

Medyanın karnesi zayıflarla dolu

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy

Havadis Gazetesi-Poli

Bir düşünün, bir gün önce basın tarafından boydan bir fotoğraf ile bize “suçlu” diye (fail/zanlı bile değil!) sunulan bir kişi, bir gün sonra suçsuz diye serbest kalabiliyor. Medyadaki durum böyleyken, tabii ki vatandaşların medyaya olan güveni azalacaktır.

Geçtiğimiz günlerde Göç, Kimlik ve Hak Çalışması Merkezi yetkilileri tarafından yapılan anketin sonuçları basına yansıdı. “2013 Kıbrıs Karnesi” ismi verilen ankette, dikkate değer ve düşündürücü sonuçlar ortaya çıktı. Anket sadece ülkenin içinde bulunduğu sorunları ortaya koymakla kalmadı, “kurumlara güven” başlığı altında medyanın toplum tarafından algılanışına da ışık tuttu. Anket sonuçlarına göre, medyanın siyasi kurumlar ile birlikte son sıralarda yer alması bizleri şaşırtmamalı. Zira Kıbrıs Türk medyasının karnesi de siyasi partiler ile âşık atabilecek düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Anket sonuçları gösteriyor ki, vatandaşın gözünde sadece siyaset kurumu sınıfta kalmıyor, aynı zamanda olanlara yeterince tepki göstermeyen medya da ankete katılanlardan geçer not almıyor.

Pasif gazetecilik

Basına yansıyan anketle ilgili haberde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) “insan ticaretinin önlenmesi, çevrenin korunması, organize suçların önlenmesi, insan hayatına verilen değer, hükümetin çalışmaları, muhalefetteki partilerin çalışmaları ve sendikaların çalışmaları” vatandaşlar tarafından yeterli görülüyor. Söz konusu konuları medyanın haber yapması üzerinden değerlendirdiğimizde, benzer bir yetersizliğin var olduğunu iddia edebiliriz. Geleneksel anlamda tanımladığımız medya; gazete, dergi, televizyon, radyo yukarıda bahsedilen konularda haber yapacağı zaman aktif bir görev üstlenmiyor. Bir başka ifadeyle, medyanın söz gelimi; insan ticaretinin önlenmesi ve çevrenin korunması noktasında pasif bir gazetecilik modelini benimsediğini görüyoruz. Olay ortaya çıkmadan aktif habercilik veya araştırma haberciliği yapılmıyor. Kalecik’te son yaşanan çevre felaketinde olduğu gibi, hadisenin yaşanması

bekleniyor. Öncesinde uzman görüşleriyle desteklenerek yapılabilecek bir haber, bu tür vakaların önüne geçebilmektedir.

“Bağımsız medya”

Ankette dikkat çeken sonuçlardan bir tanesi ise; KKTC’deki ülke yönetiminin değerlendirildiği sorularda seçenekler arasında yer alan, “bağımsız medya”nın 5 üzerinden 3,52 not alması oldu. Ankete katılanların hangi medyadan bahsettiklerini bilmiyorum, ancak bu bir temenni de olabilir. Ülkedeki demokratik koşullar düşünüldüğünde, basında birçok ülkeye kıyas ile bir “bağımsızlık” söz konusu olabilir. Ama arzu edilen düzeyde bağımsız bir medyadan bahsedemiyoruz. Gazetelerin çoğu siyasi partilerin yayın organı şeklinde hareket ederken, asıl işleri vatandaşın haklarını savunmak olan bağımsız gazetecilerin de bu süreçte yeterince sorumluluk aldığını söyleyemeyiz. Katılımcıların bağımsızlıktan anladığı her dileyenin istediği şekilde gazete çıkarması veya kolayca gazeteci olması ise; bu rakamlar yanlış değil. Ama benim bağımsız medyadan anladığım; ekonomisi güçlü, araştırmaktan korkmayan ve tüm yanlışlıkların üzerine gidebilecek kadar cesareti olan bir medyadır. Böylece gücünü halktan alan bağımsız bir denetleme organına sahip olabiliriz. Diğer türlü tüm söylenenlerin sloganda kalacağını hatırlatmalıyız.

“Kurumlara güven”

Ankette “kurumlara güven” başlığı altında katılımcılara verilen isimlerin 10 üzerinden güven sıralaması yapmaları isteniyor. Anketin tümünü görme fırsatım olmadı, ancak yanıtlardan anladığım kadarıyla kurumlar ile ülkeler birbirine karıştırıldı. Böylesi bir güven sorusunda Türkiye Cumhuriyeti’nin (TC) seçenekler arasında olmasını anlayamadım. Onun yerine TC Hükümeti, TC Lefkoşa Büyükelçiliği, TC Yardım Heyeti vb. ifadeler konmuş olsaydı, daha net cevaplar alınmış olurdu. Zira bir ülke ismi olarak Türkiye, katılımcılara farklı farklı çağrışımlar yapabilir. Türkiye bir tüzel kişilik olmadığına göre kendisine güvenilmesi veya güvenilmemesi de mümkün değildir.

En önemli görev: Denetleme

Neticede “kurumlara güven” sonuçlarına baktığımız zaman şu sonuçlar ortaya çıktı: “Türkiye 6,31; Mahkemeler 5,25; Yargı 5,18; Polis 5,06; Eğitim Sistemi 4,84; Cumhurbaşkanlığı 4,73; Sağlık Sistemi 4,55; Avrupa Birliği 4,10; Birleşmiş Milletler 3,93; Medya 3,72; Meclis 3,66; Bakanlar Kurulu 3,50; Hükümet 3,43; Siyasetçiler 2,69; Siyasi partiler 2,64”. Listede de görüldüğü gibi, katılımcılardan geçer not alabilen –Türkiye’yi saymazsak- mahkemeler, yargı ve polis örgütü oldu.

Ne yazık ki, medyaya güven 3,72 çıktı. Rahatlıkla söyleyebiliriz ki medya anketi cevaplayanlar tarafından yeterince güvenli bulunmuyor. Medya bu noktada Meclis, Bakanlar Kurulu, hükümet, siyasetçiler ve siyasi partiler ile yakın düzeyde güvensiz olarak algılanıyor. Oysa demokratik toplumlarda medyanın dördüncü kuvvet olarak en önemli görevi; yasama, yürütme ve yargıyı denetlemektir.

Neden bu noktadayız?

Buradan hareketle vatandaşların önemli bir kısmının medyaya neden güvenmediği sorgulanmalı. Bir başka deyişle, medya bu anketteki sonuçları göz önünde tutarak vatandaşların kendisine neden güvenmediği noktasında öz eleştiri yapmalı. “Medya olarak neyi yanlış yapıyoruz ki vatandaşlarda güven duygusunu oluşturamıyoruz?” sorusuna basın emekçileri tarafından ciddi şekilde yanıt aranmalı. Bu güvensizlik sosyal medyanın yaşamımıza girmesiyle başlamadı. Sosyal medyanın olmadığı zamanda da medyaya karşı söz konusu güvensizlik vardı. Dolayısıyla sosyal medya ancak bu güven kaybını hızlandırmış ve bazı şeylerin daha iyi algılanmasına yol açmış olabilir.

Cinsiyetçilikten uzak bir medya

Vatandaşların artık kendisi için mücadele eden, haklarını savunan, cinsiyetçi ayırım yapmayan, erkeksi, milliyetçi, ötekileştirici ve ırkçı söylemlerden uzak bir medyaya ihtiyacı bulunuyor. Siyasetçiler ile basın mensuplarının yakın temasta olması da medyaya bir güven kaybı yaşıyor. Bireyler artık gazetecilik mesleğinin belirli zümrelere çıkar sağlamak için yapılan bir meslek olmamasını istiyor. Bu araştırmadan çıkarmamız gereken dersler var. Genç nesil geleneksel basını takip etmekte istekli davranmıyor. Kıbrıs Türk medyasının etik konularda; tecavüz, taciz, cinayet, trafik kazaları, mülteciler, insan hakları ve insana yönelik şiddet konularında yapılan hataları da eklediğimizde, sanırım güvensizliğin nedenlerine ışık tutmuş oluruz. Bir düşünün, bir gün önce basın tarafından boydan bir fotoğraf ile bize “suçlu” diye (fail/zanlı bile değil!) sunulan bir kişi, bir gün sonra suçsuz diye serbest kalabiliyor. Buna bir de menfaat için yapılan yayımcılık eklendiğinde, haliyle medyaya güven sorunu artarak devam edecektir.